

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีมุ่งเน้นการพัฒนาประเทศในด้านอุตสาหกรรม เพื่อจะได้ก้าวไปสู่ความเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ที่เรียกว่า นิค (NIC: newly industrialization country) สาเหตุที่สำคัญ คือ ปัจจัยแวดล้อมทางเศรษฐกิจและการเงินเอื้ออำนวยอย่างมาก กล่าวคือ อัตราดอกเบี้ยและราคาน้ำมันมีเสถียรภาพ และทรงตัวอยู่ในระดับต่ำ รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการส่งออก และส่งเสริมการลงทุนอย่างต่อเนื่อง ทำให้การลงทุนของภาคเอกชนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว มีการพัฒนารูปแบบการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดต่างประเทศ ประกอบกับต้นทุนการผลิตต่ำ เนื่องจากค่าจ้างแรงงานต่ำเพราะประชากรวัยทำงานในปัจจุบันเพิ่มขึ้นจาก ร้อยละ 50.0 เป็นร้อยละ 60.6 อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากอัตราเพิ่มของประชากรที่สูงมากใน 13 ปีที่ผ่านมา (กองแผนงานสาธารณสุข, 2535 : 1) ทำให้สามารถแข่งขันกับประเทศอื่นได้ การส่งออกจึงขยายตัวสูงขึ้นมาก นอกจากนั้นราคารับซื้อเกษตรกรที่สำคัญเกือบทุกประเภทมีราคาดีขึ้น และการมีนโยบายยกระดับรายได้ของประชาชนด้วยการปรับค่าแรงขั้นต่ำ การปรับโครงสร้างเงินเดือน ตลอดจนการลดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ทำให้มีการจับจ่ายใช้สอยในระบบเศรษฐกิจดีขึ้น ดังนั้นจึงเป็นผลทำให้การผลิตในภาคอุตสาหกรรมขยายตัวในอัตราสูงถึง ร้อยละ 12.4 ในปี 2531 (กองอาชีวอนามัย, 2533:60) จากข้อมูลการจดทะเบียนโรงงานอุตสาหกรรมของกรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม พบว่าในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (2521-2530) จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมมีการเพิ่มขึ้นอย่างมาก โดยทั่วประเทศเพิ่มจาก 60,384 แห่ง เป็น 87,221 แห่ง อัตราขยายตัวเฉลี่ยต่อปีร้อยละ 4.9 และภาคเหนือเพิ่มจาก 9,707 แห่ง เป็น 14,339 แห่ง อัตราขยายตัวเฉลี่ยต่อปีร้อยละ 5.3 (กองอาชีวอนามัย, 2533 : 62) ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ ผลการสำรวจของสำนักงานแรงงานจังหวัดเชียงใหม่ (2534 : 35) พบว่า

สถานประกอบการในปี 2532 มี 3,866 แห่ง และในปี 2533 เพิ่มขึ้น เป็น 17,911 แห่ง (ประมาณ 4 เท่าใน 1 ปี)

จากการประมาณการมีงานทำในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 ถึงฉบับที่ 8 ของกองอาชีวอนามัย กรมอนามัย ปี 2533 พบว่าผู้ใช้แรงงานในภาคเกษตรกรรม จากร้อยละ 60.5 จะเหลือเพียงร้อยละ 44.8 ในขณะที่ผู้ใช้แรงงานในภาคอุตสาหกรรมและการบริการจะเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 39.5 เป็นร้อยละ 55.2 ดังจะเห็นได้จากตัวเลขการสำรวจ จำนวนผู้ใช้แรงงานในจังหวัดเชียงใหม่ ในปี 2532 มีทั้งสิ้น 39,250 คน ในปี 2533 มีจำนวนผู้ใช้แรงงานสูงถึง 74,174 คน (สำนักงานแรงงานจังหวัดเชียงใหม่, 2534 : 24) จากตัวเลขดังกล่าวจะเห็นได้ว่าแต่เดิมประชากรของประเทศไทย ซึ่งทำงานอยู่ในภาคเกษตรกรรม ต้องเปลี่ยนวิถีชีวิตมาสู่การทำงานในภาคอุตสาหกรรมและการบริการ เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ในยุคปัจจุบันและอนาคต ผู้ใช้แรงงานดังกล่าวต้องเผชิญกับ เครื่องจักรกล เทคโนโลยีสมัยใหม่ ตลอดจนภาวะสิ่งแวดล้อมที่เป็นพิษ เป็นภัยคอยบั่นทอนสุขภาพ ผลที่ตามมาก็คือ ปัญหาความเจ็บป่วย พิการ และเสียชีวิตในที่สุด

ปัญหาสุขภาพในผู้ใช้แรงงานนับวันจะเพิ่มมากขึ้น จากตัวเลขการสำรวจ พบว่าผู้มารับบริการรักษาตัวในโรงพยาบาลของรัฐทั้งหมดอยู่ในวัยแรงงานเฉลี่ย ร้อยละ 73.3 ในนั้นเป็นผู้ประกอบอาชีพในโรงงาน ร้อยละ 10.9 ของจำนวนผู้ป่วยดังกล่าว ซึ่งจะเห็นได้ว่าในอดีตไม่เคยปรากฏข้อมูลที่เด่นชัดเช่นปัจจุบันนี้ (กองอาชีวอนามัย, 2533 : 68, 75)

ความเจ็บป่วยหรือโรคที่เกิดจากการประกอบอาชีพที่สำคัญยิ่งโรคหนึ่งได้แก่ โรคประสาทหูพิการจากการสัมผัสกับเสียงดังมากเป็นเวลานาน โดยไม่มีการป้องกันเสียงที่มากกระทบเยื่อแก้วหู นั้น พบว่าโรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ในปัจจุบัน มีการใช้เครื่องจักรกลขนาดใหญ่และเป็นเครื่องจักรกลที่มีอายุการใช้งานนานทำให้เกิดเสียงดังมาก ทางวิชาการจากเชิงงานวิจัยยอมรับว่าเสียงที่ดังเกิน 85 เดซิเบลเอ (เดซิเบลเอ เป็นหน่วยวัดความเข้มของเสียง) หากทำงานสัมผัสเสียงดังในระดับนี้ วันละ 8 ชั่วโมง เป็นระยะเวลาเวลานานติดต่อกันโดยไม่ใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากการสัมผัสเสียงดังขณะทำงาน จะทำให้สูญเสียการได้ยินและทำให้เกิดโรคประสาทหูพิการ ซึ่งอาการของโรคประสาทหูพิการจากการสัมผัสเสียงดังนี้ จะเกิดขึ้นทีละน้อยอย่างช้า ๆ โดยไม่มีอาการเจ็บปวดนำมาก่อนจนกว่าผู้ใช้แรงงานจะรู้สึกว่าการสูญเสียการได้ยินก็กินเวลาหลายปี แต่ก็สาย

เกินแก่ เพราะเมื่อประสาทหูการแล้ว ก็ไม่มีหนทางใด ๆ ที่จะแก้ไขหรือรักษาให้ดีขึ้นได้เลย (อดัม เอกตาแสง, 2527 : 529)

ผลการศึกษาวิจัยในผู้ใช้แรงงานที่ทำงานโรงงานอุตสาหกรรมทอผ้าจังหวัดสมุทรปราการ ที่สัมผัสเสียงดังเกิน 85 เดซิเบลเอ จะมีอาการหูเสีย เนื่องจากเสียงดังถึงร้อยละ 74.6 (ศากุน ปวีณวัฒน์, 2529 : 2) เป็นที่ทราบกันดีว่าเสียงดัง นอกจากจะทำลายหูโดยตรงแล้วยังรบกวนสมาธิในการทำงาน ทำลายสุขภาพจิต สมองอ่อนเปลี้ย และผลของเสียงดังที่เห็นได้ชัด คือเสียงจะไปทำลายโสตประสาทเกี่ยวกับการทรงตัว ทำให้เกิดอุบัติเหตุจากการทำงานกับเครื่องจักรกลตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพื่อแก้ปัญหาอันตรายที่สุด ผู้ใช้แรงงานต้องมีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงผลที่ตามมาจากการทำงานสัมผัสเสียงดังเป็นเวลานาน โดยการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากการสัมผัสเสียงดังทุกครั้งเมื่อปฏิบัติงาน (เฉลิมชัย ชัยกิตติภรณ์, 2526 : 76)

โรคประสาทหูการจากการสัมผัสเสียงดัง สามารถป้องกันได้โดยใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากการสัมผัสเสียงดัง แต่ปัญหาที่พบเสมอได้แก่ อัตราการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากการทำงานในผู้ใช้แรงงานค่อนข้างต่ำ ซึ่งปัญหาดังกล่าวถือเป็นอุปสรรคขัดขวางความปลอดภัยในการทำงานเป็นอย่างยิ่ง สำหรับการให้ประโยชน์จากอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลมีดังนี้ ใช้ตลอดระยะเวลาทำงานร้อยละ 42.1 ใช้เป็นครั้งคราวร้อยละ 39.9 และไม่ใช่เลยร้อยละ 8.6 (พรพรรณ สัมพันธ์รัตน์, 2523 : ข) และจากผลการศึกษาวิจัยพบว่าถ้าหากผู้ใช้แรงงานมีการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายต่าง ๆ ตามลักษณะงาน จะลดความเสี่ยงต่อการประสบอันตรายได้ถึงร้อยละ 49 และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดอุบัติเหตุในการทำงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคือ การได้รับคำแนะนำในการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายต่าง ๆ ตามลักษณะงาน (การณรัตน์สังกรธรรม, 2529 : 76) ดังนั้นจะเห็นว่าการป้องกันอันตรายอย่างจริงจังในกลุ่มผู้ใช้แรงงานจะมีส่วนลดการสูญเสียทุก ๆ ด้านได้อย่างแน่นอน ทั้งนี้เนื่องจากงบประมาณที่ใช้ในการป้องกันนั้นน้อยกว่างบประมาณที่ต้องจ่ายเป็นค่ารักษาพยาบาลหลายเท่า ดังจะเห็นได้จากการที่รัฐบาลต้องสูญเสียเงินค่าตอบแทนที่จ่ายแก่สมาชิกของกองทุน ปี 2527 เป็นเงิน 247.19 ล้านบาท ในปี 2531 เพิ่มขึ้น เป็น 346.76 ล้านบาท (กองอาชีวอนามัย, 2533 : 84) ทั้งนี้ไม่นับรวมผู้ใช้แรงงานที่สามารถทำความเข้าใจกับนายจ้างได้ หรือผู้ใช้แรงงานที่ไม่ได้เป็นสมาชิกของกองทุนเงินทดแทนและไม่นับความสูญเสียทางด้านจิตใจที่ประเมินค่าไม่ได้ ดังนั้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ

สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 จึงได้เห็น ทัศนนโยบายการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัย โดยมีทั้งแผนงานหลักและแผนงานรองเพื่อรองรับงานดังกล่าว และในแผนฯ 7 ก็ได้เห็นการปฏิบัติให้เป็นจริงเป็นจังขึ้น ตลอดจนมีการแก้ไขกฎหมายผู้ ใช้แรงงานให้สอดคล้องกับสภาพปัญหามากยิ่งขึ้น เนื่องจากถึงเวลาที่ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะได้ เข้ามาดำเนินการในเรื่องนี้อย่างจริงจัง (กองแผนงาน สาธารณสุข, 2535 : 821)

จากการศึกษาข้อมูลในโรงงานอุตสาหกรรมธาณินทร์คอนเดนเซอร์ อำเภอเมือง จังหวัด เชียงใหม่ มีผู้ ใช้แรงงานทั้งสิ้น 1,112 คน ในจำนวนนี้ มี 132 คน ที่ต้องทำงานสัมผัสเสียงดัง 92 เดซิเบลเอ ในแผนประกอบเครื่องอัตโนมัติ (auto assembly) และทางโรงงานได้จัดเตรียมอุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากการสัมผัสเสียงดัง ชนิดปลั๊กอุดหู (ear plugs) ให้ผู้ ใช้แรงงานทุกคน แต่อัตราใช้ของคณงานค่อนข้างต่ำ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการ ใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากการสัมผัสเสียงดัง ในกลุ่มเป้าหมายดังกล่าว เพื่อรวบรวมวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ ไปใช้ในการวางแผนการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคประสาทหูพิการจากการ ทำงานของผู้ ใช้แรงงาน ทั้งในโรงงานแห่งนี้ และโรงงานอื่น ๆ ที่มีผู้ ใช้แรงงานที่ต้องทำงานสัมผัสเสียงดัง ตลอดจนเผยแพร่ผลงานวิจัยครั้งนี้ ให้หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ได้ทราบและตระหนักถึงปัญหา ที่ต้องช่วยกันแก้ไขต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ เรื่องอันตรายและการป้องกันอันตรายจากการทำ งานสัมผัสเสียงดัง กับการ ใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากการสัมผัสเสียงดัง ในผู้ ใช้แรงงาน
2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยตัวชี้เนาะการกระทำ ได้แก่ การได้รับคำแนะนำ เรื่องอันตรายและการป้องกันอันตรายจากการสัมผัสเสียงดัง และการ ได้รับการกระตุ้นเตือนให้ ใช้ อุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากการสัมผัสเสียงดัง กับการ ใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากการสัมผัสเสียง ดัง ในผู้ ใช้แรงงาน

3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเกี่ยวกับ ระยะเวลาที่ทำงานสัมผัสเสียงดัง ความคิดเห็นและประสบการณ์ในการใช้ กับการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากการสัมผัสเสียงดังในผู้ใช้แรงงาน

4. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประชากร ได้แก่ อายุ เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา กับการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากการสัมผัสเสียงดังในผู้ใช้แรงงาน

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผู้ใช้แรงงานที่มีความรู้สูงในเรื่อง อันตรายและการป้องกันอันตรายจากการสัมผัสเสียงดัง มีการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากการสัมผัสเสียงดังสม่ำเสมอมากกว่าผู้ใช้แรงงานที่มีความรู้ต่ำ

2. ผู้ใช้แรงงานที่เคยได้รับคำแนะนำและการกระตุ้นเตือนอย่างสม่ำเสมอ มีการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากการสัมผัสเสียงดังสม่ำเสมอมากกว่าผู้ใช้แรงงานที่ไม่เคยได้รับคำแนะนำหรือการกระตุ้นเตือน หรือได้รับไม่สม่ำเสมอ

3. ปัจจัยเกี่ยวกับระยะเวลาที่ทำงานสัมผัสเสียงดัง มีความสัมพันธ์กับการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากการสัมผัสเสียงดังของผู้ใช้แรงงาน

4. ปัจจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นและประสบการณ์ในการใช้ มีความสัมพันธ์กับการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากการสัมผัสเสียงดัง

5. ปัจจัยด้านประชากร ได้แก่ อายุ เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากการสัมผัสเสียงดังของผู้ใช้แรงงาน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงวิเคราะห์ (analytical research) เพื่อศึกษาถึงการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากการสัมผัสเสียงดังของผู้ใช้แรงงาน กับปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ ความรู้ เรื่องอันตรายและการป้องกันอันตรายจากการสัมผัสเสียงดัง การได้รับคำแนะนำและการ

กระตุ้นเตือน ความคิดเห็นและประสบการณ์ในการใช้ ปัจจัยด้านประชากร (อายุ เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา) ในกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ใช้แรงงาน ในแผนกประกอบเครื่องอัตโนมัติ (auto assembly) โรงงานอุตสาหกรรมยานยนต์คอนเดนเซอร์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 90 คน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 45 คน กลุ่มแรกเป็นกลุ่มที่มีการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากการสัมผัสเสียงดังสม่ำเสมอ และกลุ่มที่สองเป็นกลุ่มที่มีการใช้ไม่สม่ำเสมอ หรือไม่ใช้ ระยะเวลาดำเนินการเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนธันวาคม 2534 ถึงเดือนมีนาคม 2535

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ปัจจัย หมายถึง สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากการสัมผัสเสียงดังของผู้ใช้แรงงานแผนกประกอบเครื่องอัตโนมัติ (auto assembly) โรงงานอุตสาหกรรมยานยนต์คอนเดนเซอร์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ในการศึกษาครั้งนี้จะศึกษาปัจจัยทางด้านความรู้เกี่ยวกับอันตรายและการป้องกันอันตรายจากการสัมผัสเสียงดัง ปัจจัยตัวชี้เนาะการกระทำ (การได้รับคำแนะนำและกระตุ้นเตือน) ปัจจัยเกี่ยวกับระยะเวลาที่ทำงานสัมผัสเสียงดัง ความคิดเห็นและประสบการณ์ในการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากการสัมผัสเสียงดัง ปัจจัยด้านประชากร (อายุ เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา)

การใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากการสัมผัสเสียงดัง หมายถึง การสวมใส่สิ่งใดสิ่งหนึ่งลงบนอวัยวะส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกายคน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ป้องกันอวัยวะส่วนนั้นของร่างกายไม่ให้ประสบอันตรายจากสิ่งแวดล้อมในการทำงาน ในที่นี้หมายถึง อุปกรณ์ป้องกันอันตรายต่อหู ชนิดปลั๊กอุดหูยาง (ear plugs) เพื่อป้องกันเสียงที่ดังเกินมาตรฐานกำหนด (เสียงดังเกิน 85 เดซิเบลเอ : เดซิเบลเอเป็นหน่วยวัดความเข้มของเสียง) โดยมีการสวมใส่อย่างสม่ำเสมอ และสวมใส่ไม่สม่ำเสมอ หรือเคยใส่ในระยะแรก และต่อมาก็ไม่ใส่อีกเลย

ผู้ใช้แรงงาน หมายถึง ผู้ที่ทำงานในแผนกประกอบเครื่องอัตโนมัติ (auto assembly) โรงงานอุตสาหกรรมยานยนต์คอนเดนเซอร์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งต้องทำงานสัมผัสเสียงดังเกิน 85 เดซิเบลเอ และมีอุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากการสัมผัสเสียงดังชนิดปลั๊กอุดหูยางทุกคน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานแก่ผู้ประกอบการ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการวางแผนการดำเนินงาน เพื่อส่งเสริมสุขภาพ และป้องกันโรคประสาทดุนิการจากการทำงานสัมผัสเสียงดังของ ผู้ใช้แรงงาน
2. กระตุ้นให้ผู้ประกอบการ ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการ ใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตราย จากการสัมผัสเสียงดังของ ผู้ใช้แรงงาน โดยการให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง และมีการตรวจค้นหา ความผิดปกติของการได้ยิน จากเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ
3. สามารถนำผลงานวิจัยที่ได้ เผยแพร่แก่ ผู้ใช้แรงงาน ผู้ประกอบการ และหน่วยงาน ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานแก้ไขปัญหาดังกล่าว
4. เป็นแนวทางในการจัดสรรงบประมาณ การเรียน การสอนแก่นักศึกษา และบุคลากร ทางด้านการแพทย์และสาธารณสุขในเรื่องอาชีวอนามัยได้